

Luottamusmies – mistä on kyse?

Luottamusmies

Luottamusmies on työntekijöiden edustaja työpaikalla. Hän on työkaverisi, jonka työntekijät ovat valinneet tehtävään.

Luottamusmies toimii neuvottelijana, sopijana, sovittelijana ja tiedonvälittäjänä työsuhteisiin liittyvissä asioissa työntekijöiden ja työnantajan välillä.

Luottamusmiehen valinta on työntekijöiden oikeus ja etu. Luottamusmiestä ei ole pakko valita, mutta luottamusmies kannattaa valita.

Luottamusmiehen nimi kertoo tehtävästä: hän on luotettu henkilö ja toimii aina luottamuksellisesti.

Mikä ero on luottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla?

Luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu ovat molemmat työntekijöiden edustajia, mutta heidän tehtävänsä eroavat toisistaan. Luottamusmies valvoo työehtojen noudattamista ja työsuojeluvaltuutettu työturvallisuutta ja työterveyttä.

Tehtävät

Työntekijöiden edustajana luottamusmies valvoo työpaikallasi noudatettavan työehtosopimuksen, lainsäädännön ja solmimasi työsuojelun ehtojen noudattamista.

Luottamusmies on Teollisuusliiton edustaja työpaikalla. Jokainen jäsen kuuluu ammattiosastoon ja luottamusmies toimii myös ammattiosaston edustajana.

Tietyistä työehtosopimuksen ehdoista voidaan poiketa paikallisilla sopimuksilla. Luottamusmiehellä on oikeus solmia paikallisia sopimuksia työnantajan kanssa. Näissä tapauksissa paikallisen sopimuksen ehdoista tulee kaikkien työpaikalla työskentelevien työsuhteissa sovellettavia ehtoja.

Luottamusmies neuvoo, tukee ja auttaa Teollisuusliittoon kuuluvia työntekijöitä esimerkiksi palkkaukseen, työaikaan, taukoihin, lomiin ja muihin työsuhteen ehtoihin liittyvissä asioissa sekä neuvottelee työnantajan kanssa, jos niistä syntyy erimielisyyttä.

Luottamusmies kannustaa työpaikan työntekijöitä kuulumaan Teollisuusliittoon. Kun työntekijät pitävät yhtä, on luottamusmiehellä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, että kaikkien työehdot ovat reilut, arki sujuu ja työntekijöitä kohdellaan oikeudenmukaisesti.

Rooli erimielisyystilanteissa

Työehtosopimuksissa määrätään neuvottelujärjestyksestä eli siitä, ketkä neuvottelevat erimielisyysasioista ja missä järjestyksessä. Tarkoituksena on, että erimielisyydet ratkeavat työpaikalla.

Jos työntekijällä on erimielisyyttä työnantajan kanssa, hänen tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä työpaikkansa luottamusmieheen ja pyytää tätä avuksi. Luottamusmiehen on tärkeää saada tietää kaikista mahdollisista erimielisyyksistä työpaikalla.

Jos erimielisyyteen ei luottamusmiehenkään välityksellä löydy ratkaisua, luottamusmies siirtää asian Teollisuusliiton ja työnantajaliiton käsiteltäväksi. Jos työnantaja ei ole työnantajaliiton jäsen, Teollisuusliitto selvittää asiaa suoraan työnantajan kanssa.

Erimielisyydet pyritään aina ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla ja sopimalla. Valtaosa asioista päättyy sovintoratkaisuun.

Jos erimielisyyttä ei saada Teollisuusliiton ja työnantajaliiton tai työnantajan välisissä neuvotteluissa sovittua, saataan asia joutua ratkaisemaan oikeudessa. Silloin jäsen voi hakea Teollisuusliitolta oikeusapua.

Oikeudet

Luottamusmiehen asema perustuu Teollisuusliiton yhdessä työnantajaliittojen kanssa solmimiin työehtosopimuksiin. Myös tässä tapauksessa ammattiliitto on siis neuvotellut työntekijöille lakia parempia ehtoja. Lain mukaan työehtosopimuksen määräyksiä on noudatettava.

Eri alojen työehtosopimukset eroavat toisistaan. On tärkeää tarkastaa yksityiskohdat omalla työpaikalla sovellettavasta työehtosopimuksesta tai sen liitteenä olevasta luottamusmiessopimuksesta.

Tehtävien hoitaminen työajalla

Luottamusmies saa käyttää työaikaan luottamusmiestehtävän hoitamiseen. Työnantaja maksaa tältä työajalta palkan. Se, kuinka paljon työaikaan voi käyttää, riippuu työpaikan koosta. Suurilla satojen työntekijöiden työpaikoilla pääluottamusmies voi tehdä luottamusmiestyötä kokopäiväisesti. Keski-suurilla työpaikoilla luottamusmiestyötä käytetty aika vaihtelee muutamista tunneista viikossa puoleen työajasta. Ihan pienillä työpaikoilla luottamusmies hoitaa tehtävää muun työn ohessa.

Rahallinen korvaus

Työnantaja maksaa luottamusmiehelle tehtävän hoitamisesta lisäksi työehtosopimuksen mukaisen korvauksen. Myös sen määrä riippuu työpaikan koosta. Suurilla työpaikoilla palkkio voi olla jopa yli 200 euroa kuukaudessa, mutta useimmiten sen määrä vaihtelee noin 50–150 euron välillä. Ihan pienillä työpaikoilla korvausta ei makseta.

Tilat ja tarvikkeet

Työnantajan on järjestettävä luottamusmiehelle asianmukainen tila, jossa hän voi säilyttää asiakirjoja ja käydä rauhassa keskusteluja työntekijöiden kanssa. Luottamusmiehellä on oikeus käyttää työnantajan toimisto- ja viestintävälineitä luottamusmiestehtävissä.

Tiedonsaanti

Luottamusmiehellä on oikeus saada tarvitsemansa tiedot työnantajalta tehtävän hoitamista varten. Niitä ovat esimerkiksi tiedot työpaikan työntekijöistä ja heidän asemastaan. Yksityiskohdat luottamusmiehelle annettavista tiedoista löytyvät työehtosopimuksesta tai sen liitteenä olevasta luottamusmiessopimuksesta.

Luottamusmiehen tiedonsaantioikeus voi perustua työehtosopimuksen lisäksi lakiin. Muutosneuvottelutilanteissa, joissa työnantaja suunnittelee henkilöstön vähentämistä tai organisaatiomuutoksia, yhteistoimintalaki takaa luottamusmiehelle

oikeuden saada tietoa muun muassa suunnitelmien perusteista ja tavoitteista sekä vaikutuksista henkilöstöön. Tilaajavastuulain mukaan luottamusmiehellä on oikeus saada tietää vuokra-työstä ja alihankinnasta. Ulkomaalaislaki antaa luottamusmiehelle oikeuden saada tiedon kaikista yrityksen palveluksessa olevista ulkomaalaisista työntekijöistä.

Suoja

Luottamusmies joutuu joskus haastavaan asemaan puolustaessaan työntekijöiden oikeuksia työpaikalla. Tehtäviensä takia luottamusmiehellä on työehtosopimuksen perusteella erityinen suoja irtisanomiselta ja aseman heikentämiseltä.

Luottamusmiestä ei saa erottaa työstä sen takia, että hän hoitaa luottamusmiehelle kuuluvia tehtäviä. Luottamusmiehen irtisanominen tuotannollisista ja taloudellisista tai henkilöön liittyvistä syistä on erittäin vaikeaa. Häntä ei myöskään saa siirtää huonompaan tai huonommin palkattuun työhön luottamusmiestehtävän vuoksi.

Suoja auttaa luottamusmiestä toimimaan ilman pelkoa oman aseman heikkenemisestä. Suoja jatkuu jonkin aikaa myös luottamusmiestehtävän päätyttyä. Osassa työehtosopimuksia suoja koskee myös luottamusmiesvaaleihin ehdolle asettautuneita henkilöitä.

Koulutus

Luottamusmiehen ei tarvitse osata toimia yksin, vaan Teollisuusliitto tukee hänen osaamistaan koulutuksella ja neuvonnalla.

Luottamusmies saa Teollisuusliitolta koulutusta lakien ja työehtosopimuksen tuntemukseen ja tehtävän hoitamiseen. Teollisuusliiton Murikka-opistolla on tarjolla kattava opintopolku ja täydentävää koulutusta järjestetään myös eri puolilla Suomea. Koulutuksissa luottamusmiehet tutustuvat toisiinsa ja voivat oppia ja saada tukea myös toisiltaan.

Työnantaja maksaa luottamusmiehen koulutuksen ajalta palkan. Myös koulutus, majoitus koulutuksen aikana sekä ateriat ovat luottamusmiehelle ilmaisia. Matkakustannukset koulutuspaikalle korvataan.

Valinta

Luottamusmiehen valinta on työntekijöiden oikeus. Työnantaja ei saa osallistua tai vaikuttaa valintaprosessiin.

Valinta tehdään vaaleilla tai ehdokasasettelukokouksessa. Valintaa suunniteltaessa on tärkeää tutustua tarkkaan Teollisuusliiton luottamusmiesvaaliohjeeseen, jotta valinta tulee tehtyä muodollisesti oikein, etenkin jos työpaikalla ei ole aiempaa kokemusta valinnasta. On myös hyvä olla etukäteen yhteydessä Teollisuusliittoon.

Varsinaiset ja varahenkilöt

Luottamusmiehelle valitaan myös varahenkilö. Suuremmilla työpaikoilla voi olla useampia luottamusmiehiä, esimerkiksi pääluottamusmies ja varapääluottamusmies sekä työosastojen luottamusmiehiä ja varaluottamusmiehiä. Pienemmillä työpaikoilla valitaan yksi luottamusmies ja hänelle varaluottamusmies.

Varaluottamusmies hoitaa luottamusmiestehtävää silloin, kun varsinainen luottamusmies ei pysty toimimaan esimerkiksi

vuosiloman, sairausloman tai muun tilapäisen poissaolon vuoksi. Jos luottamusmies on pysyvästi estynyt hoitamasta tehtävää, varaluottamusmies hoitaa tehtävää siihen asti, että työntekijät valitsevat uuden luottamusmiehen.

Työnantajalle on aina ilmoitettava tilanteista, joissa varaluottamusmies toimii luottamusmiehen tehtävässä.

Toimikausi

Luottamusmiehen toimikausi on kaksi vuotta. Luottamusmies voidaan valita myös kesken toimikauden.

Ehdokkaiden asettaminen

Luottamusmiesehdokkaat asetetaan sitä varten koolle kutsutussa kokouksessa. Samassa kokouksessa valitaan vaalitoimikunta.

Kokous on pidettävä vähintään kaksi viikkoa ennen vaaleja ja kutsuttava koolle vähintään viikkoa ennen kokousta.

Oikeus asettua ehdokkaaksi on kaikilla työpaikalla toimivaan Teollisuusliiton ammattiosastoon järjestäytyneillä työntekijöillä.

Jos ehdokasasettelukokouksessa asetetaan vain yksi ehdokas per luottamusmiestehtävä, vaaleja ei järjestetä, vaan ehdokas valitaan luottamusmieheksi kokouksen päätöksellä. Kokouksesta laaditaan valintapöytäkirja.

Vaalit

Jos ehdokasasettelukokouksessa asetetaan useampi luottamusmiesehdokas, valinta tehdään vaaleilla. Vaalit järjestetään parillisina vuosina marras-joulukuussa. Jos työpaikalla ei ole aiemmin ollut luottamusmiestä, vaalit voidaan järjestää koska tahansa.

Jos vaalit järjestetään työpaikalla, asiasta on sovittava työnantajan kanssa hyvissä ajoin etukäteen. Vaalit voidaan järjestää myös työpaikan läheisyydessä tai Teollisuusliiton luvalla postitäänestyksenä tai sähköisenä vaalina. Äänioikeutetuille jäsenille vaaleista ilmoitetaan niin pian kuin mahdollista ja viimeistään viikkoa ennen vaaleja.

Oikeus äänestää on Teollisuusliiton jäsenillä, jotka työskentelevät kyseisellä työpaikalla. Äänioikeus on myös lomaletuilla työntekijöillä ja ennen vaalien alkamista Teollisuusliittoon liittyneillä uusilla jäsenillä. Jokaisen äänioikeus tarkastetaan äänestystilanteessa.

Äänestystilaisuuksien järjestämisessä on huomioitava vaalisalaisuuden toteutuminen ja se, että kaikilla äänioikeutetuilla, myös vuorotyöntekijöillä ja vapaapäiviä viettävillä, on mahdollisuus osallistua äänestykseen.

Ilmoitus

Valituista luottamusmiehistä on ilmoitettava kirjallisesti Teollisuusliittoon ja työnantajalle.

Poikkeukset

Seuraavien alojen työehtosopimuksissa on poikkeavia määräyksiä luottamusmiesten valinnasta: autoalan kauppa ja korjaa-motoiminta, autonrengasala, metsäala, taimitarha-ala, metsäkoneala, turvetuotantoala, media- ja painoalan työntekijät sekä jakajat.

Usein kysytyt kysymykset

Entä jos työpaikallani ei ole luottamusmiestä?

Jos olet Teollisuusliiton jäsen eikä työpaikallasi ole luottamusmiestä, voit olla työsuhteeseesi liittyvissä kysymyksissä ja ongelmatilanteissa yhteydessä suoraan liittoon.

Kannattaa myös jutella työkavereiden kanssa oikeudesta valita luottamusmies. Teollisuusliittoon järjestäytyneet jäsenet voivat yhdessä ammattiosaston kanssa järjestää vaalit koska vain.

Miksi meidän kannattaa valita luottamusmies?

Kun työpaikalla on luottamusmies, työntekijöillä on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa omiin työoloihinsa. Asiat ovat keskimäärin paremmin sellaisilla työpaikoilla, joilla on luottamusmies.

Luottamusmies neuvottelee työntekijöiden puolesta työnantajan kanssa. Luottamusmiehellä on hyvä työpaikalla sovelletun työehtosopimuksen sekä työlainsäädännön tuntemus ja hänellä on Teollisuusliiton asiantuntijoiden tuki käytettävissään. Luottamusmiehellä on oikeus saada tietoa työpaikan asioista ja hän voi valvoa, että työntekijöitä kohdellaan oikein ja reilusti.

Entä jos meitä työntekijöitä on vain muutamia?

Työntekijämäärällä ei ole merkitystä luottamusmiestä valittaessa. Vaikka työntekijöitä olisi vain muutamia, voi silti olla hyvä valita yksi edustamaan kaikkia.

Kenestä voi tulla luottamusmies?

Jos olet Teollisuusliittoon kuuluvan ammattiosaston jäsen, juuri sinusta voi tulla luottamusmies. Luottamusmiehen ei tarvitse olla superihminen eikä tietää kaikkea. Riittää, että on perehtynyt oman työpaikan asioihin, kiinnostunut hoitamaan yhteisiä asioita, halukas oppimaan työelämän sääntöjä sekä edistämään itsessään hyvän kuuntelijan, rohkean puheeksi ottajan ja taitavan neuvottelijan taitoja.

Entä jos olen eri mieltä luottamusmiehen kanssa?

On tärkeää tukea luottamusmiestä ja tuoda itse aktiivisesti hänen tietoonsa omia ajatuksiaan työpaikan asioista. Luottamusmies tietää usein enemmän kuin muut työntekijät ja joutuu joskus tekemään kompromissin perustuvia päätöksiä, joiden sisältöä on vaikea ymmärtää tietämättä kaikkea.

Voit myös itse ilmoittautua ehdolle seuraavissa vaaleissa tai voit ehdottaa työkaverillesi ehdolle asettautumista.

Mikä on luottamusvaltuutettu?

Luottamusvaltuutettu on eri asia kuin luottamusmies. Lain mukaan työntekijöiden on mahdollista valita luottamusvaltuutettu. Luottamusvaltuutettu ei kuitenkaan ole liiton edustaja työpaikalla. Teollisuusliitto ei ole kouluttanut häntä tehtävää varten eikä hänellä ole Teollisuusliiton asiantuntijoiden tukea käytettävissä.

